

Union, the “concentric circles” model, level of integration, heterogeneity of the integration area, integration strategy.

УДК 339.56(477:450)(043)

О.В. Захарова

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ІТАЛІЄЮ

Стаття присвячена дослідженню практичних аспектів реалізації зовнішньоекономічних зв'язків України з Італією. Автором дослідження особливості та закономірності розвитку зовнішньої торгівлі товарами та послугами України з Італією та специфіка розвитку інвестиційної взаємодії.

Проведений аналіз інтенсивності та ефективності розвитку зовнішньої торгівлі товарами та послугами на основі розрахунку індексів інтенсивності торгівлі, чистої торгівлі та коефіцієнтів покриття експортом імпорту.

Для порівняння структури торгівлі товарами Італії та України був розрахований індекс диверсифікації експорту (імпорту). Досліджено сучасний стан та динаміку зрушень в структурі торгівлі в сфері товарів та послуг.

Ключові слова: *зовнішньоекономічні зв'язки, зовнішня торгівля, експорт, імпорт, товари, послуги, зовнішньоторговельний оборот, зовнішньоторговельне сальдо, інвестиційні зв'язки, прямі іноземні інвестиції, зарубіжні інвестиції.*

Постановка проблеми. Україна має розгалужену систему зовнішньоекономічних зв'язків, що охоплює зовнішню торгівлю та інвестиції, науково-технічні та валютні відносини, інші форми міжнародної взаємодії в економічній сфері. Географія зовнішньоекономічних зв'язків охоплює всі континенти та регіони світу. Одним з основних торговельних партнерів України є Італія, що обумовлює актуальність пошуку напрямків диверсифікації форм співпраці та посилення інтеграційної взаємодії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Оскільки в сучасних умовах зовнішньоекономічні зв'язки розглядаються як могутній засіб прискорення науково-технічного розвитку та інтенсифікації економіки, то різним аспектами розвитку зовнішньоекономічних зв'язків країн світу, зокрема України, присвячені праці вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема Андрійчука В.Г., Гончаренка Н., Істратій Л.Ф., Макогона Ю.В., Масловської Л., Новицького В.Є., Саблук В.В., Третяк В.В. та інших. З метою поглиблення зовнішньоекономічної взаємодії України з основними торговельними партнерами, подальшого дослідження потребує аналіз напрямків інтенсифікації зв'язків з країнами світу, Італією зокрема.

У зв'язку з цим **метою** статті є оцінка ефективності економічного співробітництва України з Італією в торговельній та інвестиційній сферах.

Викладення основного матеріалу. Аналіз стану розвитку торговельно-економічного співробітництва між Україною та Італією свідчить, що Італія впродовж останніх років стабільно посідає місце одного з провідних торговельно-економічних партнерів України серед країн Європейського Союзу та світу. У 2012 році Італія увійшла до переліку 10 країн світу, в торгівлі з якими Україна мала найбільший обсяг зовнішньоторговельного обороту товарами, займаючи п'яте місце. За обсягом товарообігу України з країнами Європи, Італія посідає третє місце, поступаючись Німеччині та Польщі.

Для дослідження важливості торгівлі України з Італією був розрахований індекс інтенсивності торгівлі (IT), а також індекс інтенсивності експортної торгівлі ($IE_{\text{інт } jk}$) та індекс інтенсивності імпоротної торгівлі ($II_{\text{інт } jk}$), які наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Індекси інтенсивності торгівлі товарами України з Італією за 2005-2011 рр.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
IT	1,51	1,85	1,49	1,27	0,93	1,56	1,51
$IE_{\text{інт } jk}$	1,50	1,77	1,48	1,24	0,91	1,44	1,42
$II_{\text{інт } jk}$	0,79	0,92	0,83	0,85	0,78	0,73	0,79

Таким чином, у 2005-2011 рр. індекс інтенсивності торгівлі був більшим за одиницю, що говорить про важливість експорту з України до Італії у порівнянні з іншими країнами світу. Негативною тенденцією є зменшення значення індексу інтенсивності торгівлі протягом 2006-2009 рр. Так, у 2009 р. індекс становив 0,93, що на 49,7% менший за індекс 2006 р. та на 26,8% – 2008 р. Однак, у 2010 р. значення індексу зростає до 1,56%, що на 67,7% більший індексу 2009 р. та на 3,3% – індексу 2011 р. Незважаючи на це, Італія є важливим торговельним партнером. Якщо більш детально розглядати інтенсивність торгівлі при здійсненні експортних та імпорتنних операцій, то слід зазначити, що індекс інтенсивності експортної торгівлі на протязі зазначеного періоду був більшим за одиницю, крім 2009 р., а індекс інтенсивності імпоротної торгівлі – меншим за одиницю. Виходячи з цього, експорт до Італії є більш інтенсивним, ніж експорт до інших країн світу, а імпорт навпаки.

Проаналізуємо показники зовнішньої торгівлі товарами, які наведені у таблиці 2.

Таблиця 2

**Показники аналізу зовнішньої торгівлі товарами
України з Італією у 2005-2012 рр., млн. дол. США**

Показники	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Експорт	1893,9	2503,4	2675,2	2911,7	1227,6	2412,3	3039,5	2480,0
Імпорт	1030,3	1465,2	1789,3	2432,1	1139,8	1390,3	2005,8	2234,6
Зовнішньоторговельний оборот	2924,1	3968,6	4464,5	5343,8	2367,3	3802,6	5045,3	4714,6
Сальдо	863,6	1038,2	885,8	479,7	87,8	1022,1	1033,8	245,4
Індекс чистої торгівлі	0,30	0,26	0,20	0,09	0,04	0,27	0,20	0,05
Коефіцієнт покриття	1,8	1,7	1,5	1,2	1,1	1,7	1,5	1,1

Характерною особливістю розвитку зовнішньої торгівлі товарами України з Італією в 2005-2012 рр. стало продовження тенденції збільшення її обсягів, яка спостерігається в зовнішній торгівлі протягом останніх років, хоча у 2009 р. спостерігається спад обсягів торгівлі, що зумовлено світовою кризою, а також у 2012 р., що викликано скороченням обсягів споживання української продукції чорної металургії з боку Італії. Аналізуючи динаміку зовнішньоторговельного обороту, можна зробити висновок, що за 2005-2012 рр. його обсяг зріс на 1790,5 млн. дол. США або на 61,2%. Сальдо зовнішньої торгівлі є додатним, що є свідченням ефективності торговельної співпраці. Розраховані коефіцієнти покриття свідчать, що валютна виручка від експорту покриває витрати на імпорт товарів в середньому у 1,5 рази за аналізований період. Однак, несприятливою тенденцією розвитку зовнішньоторговельних зв'язків є зменшення значення коефіцієнта покриття протягом, що викликано випереджальним зростанням імпорту над експортом. Так, в середньому щорічно обсяги імпорту зростали на 172,0 млн. дол. США (на 11,7%), а обсяги експорту – на 83,7 млн. дол. США (на 3,9%). Коефіцієнт випередження дорівнює 107,5, тобто

зростання обсягів імпорту товарів за період, що аналізується, випереджало зростання обсягів експорту товарів на 7,5%.

Для порівняння структури торгівлі товарами Італії та України був розрахований показник диверсифікації експорту (імпорту), динаміку якого наведено на рис. 1.

Таким чином, індекс диверсифікації експорту Італії протягом 2005-2011 років має стабільну динаміку та коливається у межах 0,365-0,375, України – 0,568-0,611. Ці значення показують, що експорт Італії більш диверсифікований та близький до світової структури, а експорт України в більшому ступені відрізняється від світової. Що стосується імпорту товарів, то індекс диверсифікації Італії коливається у межах 0,205-0,218, України – 0,329-0,380.

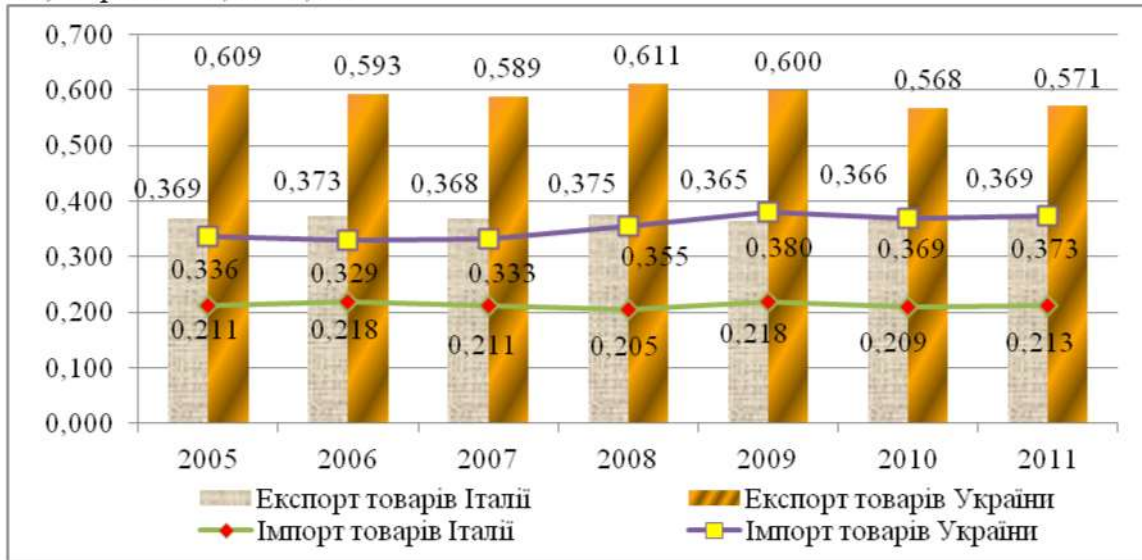

Рис.1. Динаміка індексу диверсифікації торгівлі України та Італії у 2005-2011 рр.

Значення показника говорять про те, що товарна структура Італії та України є схожими зі світовою. Отже, товарна структура експорту та імпорту Італії менш відрізняється від світової, в Україні інакша ситуація, лише товарна структура імпорту найближча до світової, експортна відрізняється від світової, та майже у 2 рази більша за структуру Італії.

Товарні структури торгівлі України з Італією відображено на рис. 2.

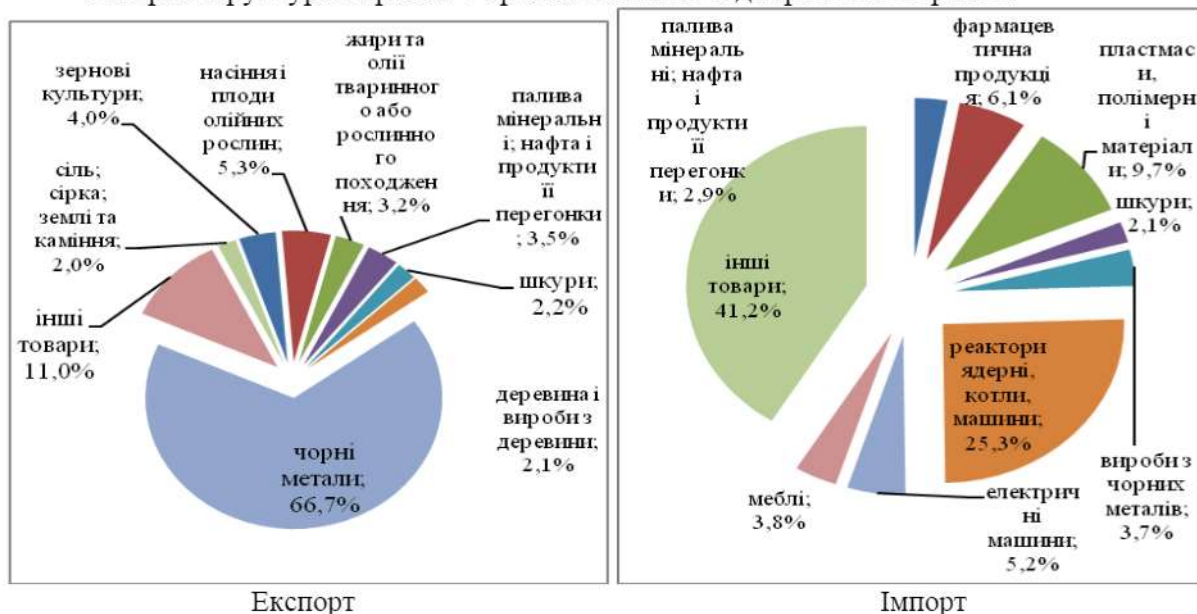

Рис.2. Товарна структура торгівлі України з Італією (2011 р.)

У структурі експорту товарів найбільший обсяг займають чорні метали – 2028,1 млн. дол. США (66,7%), насіння і плоди олійних рослин – 159,6 млн. дол. США (5,3%), зернові культури – 120,5 млн. дол. США (4,0%), палива мінеральні, нафта та продукти її перегонки – 105,6 млн. дол. США (3,5%), жири та олії тваринного або рослинного походження – 96,3 млн. дол. США (3,2%), шкури та шкіра необроблені – 67,9 млн. дол. США (2,2%), деревина і вироби з деревини – 62,7 млн. дол. США (2,1 %) та сіль, сірка, землі та каміння – 59,4 млн. дол. США (2,0%).

У структурі імпорту перше місце займають реактори ядерні, котли, машини, апарати і механічні пристрої з часткою 25,3%, друге – полімерні матеріали, пластмаси – 9,7%, далі фармацевтична продукція – 6,1%, електричні машини та устаткування – 5,2%, меблі – 3,8%, вироби з чорних металів – 3,7%, палива мінеральні, нафта і продукція її перегонки – 2,9% та шкури та шкіра необроблені – 2,1%.

Для оцінки інтенсивності структурних змін торгівлі товарами за 2007-2012 рр., був розрахований коефіцієнти структурних відхилень, які представлені в таблиці 3.

Таблиця 3

Узагальнюючі показники структурних зрушень в експорті та імпорті товарів

№	Показники	Експорт	Імпорт
1.	Коефіцієнт структурних зрушень	0,14	0,06
2.	Коефіцієнт структурних відхилень К.Гатева	0,28	0,17
3.	Індекс структурних зрушень А. Салаї	0,47	0,26
4.	Критерій В.М. Рябцева	0,20	0,12

Коефіцієнт структурних змін свідчить, що товарна структура експорту у 2012 р. порівняно з 2007 р. в середньому змінилася на 14%, що є відносно суттєвими змінами відповідно до коефіцієнта Гатева, що складає 0,28. Такі зміни пояснюються зростанням питомої ваги експорту зернових культур, насінням та плодів олійних рослин, добрива, чорних металів та зменшення частки експорту нафти і продукції її перегонки, шкури. Щодо товарної структури імпорту, то вона зазнала менших змін, в середньому змінившись на 6%, що є відносно неістотними змінами. Такі зміни пояснюються зростанням питомої ваги імпорту фармацевтичної продукції, добрива, пластмаси, полімерних матеріалів та зменшення частки імпорту зернових культур, ядерних реакторів, котлів, машин і електричних машин. Індекс структурних зрушень А. Салаї склав 0,47 та критерій В.М. Рябцева – 0,20. Результати розрахунків інших показників структурних зрушень дозволяють перевірити співвідношення, яке підтверджує вірність зроблених висновків.

В торгівлі послугами Італія у 2012 році займала сімнадцяте місце серед країн світу за обсягами українського експорту послуг та двадцяте місце за обсягами імпорту послуг зі сторони України. За обсягами українського експорту з країнами Європи, Італія посідає восьме місце, поступаючись Великій Британії, Швейцарії, Бельгії, Естонії, Австрії, Польщі та Франції, за обсягами імпорту – одинадцяте місце, поступаючись Великій Британії, Німеччині, Швейцарії, Австрії, Польщі, Франції, Нідерландам, Швеції, Угорщині та Бельгії.

Динаміка індексів інтенсивності торгівлі послугами України з Італією наведені в таблиці 4.

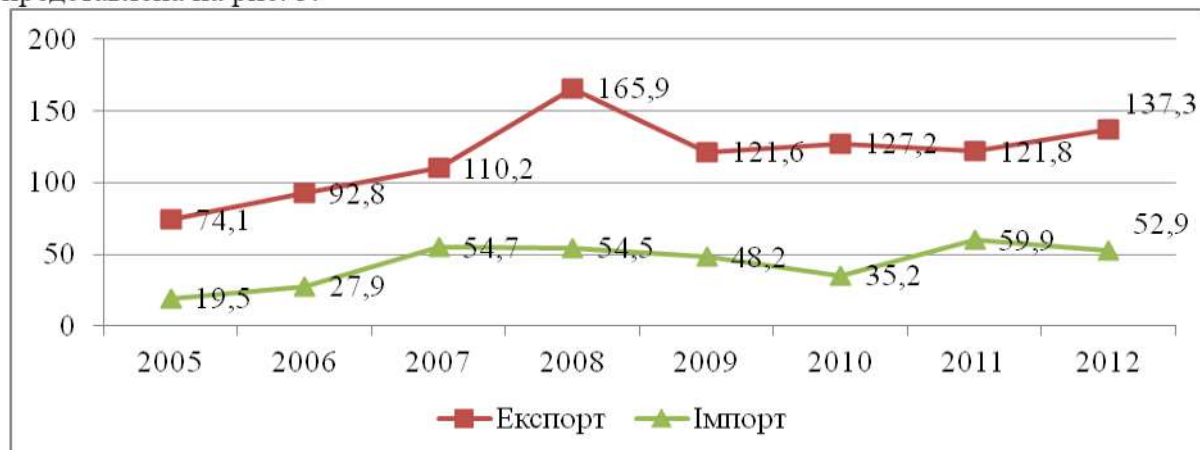
Таблиця 4

Індекси інтенсивності торгівлі послугами України з Італією за 2005-2011 рр.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<i>IT</i>	0,23	0,24	0,24	0,31	0,32	0,29	0,25
<i>IE_{інт jk}</i>	0,21	0,22	0,21	0,27	0,27	0,24	0,22
<i>II_{інт jk}</i>	0,07	0,09	0,13	0,10	0,14	0,10	0,15

Отже, значення індексу інтенсивності торгівлі є меншими за одиницю, що вказує на меншу важливість Італії як торговельного партнера серед інших країн світу. Якщо більш детально розглядати інтенсивність торгівлі при здійсненні експортних та імпорتنних операцій, то слід зазначити, що індекс інтенсивності експортної/імпорتنної торгівлі послугами на протязі зазначеного періоду були меншими за одиницю, а в імпорті ще у 2 рази менший, ніж в експорті. Це обґрунтовується вище зазначеним, що серед країн світу та країн ЄС Італія при торгівлі послугами не займає провідне місце. Виходячи з цього, торгівля послугами між Україною та Італією є менш інтенсивною, ніж торгівля товарами.

Динаміка вартісних обсягів експорту та імпорту послуг між Україною та Італією представлена на рис. 3.

Рис. 3. Динаміка обсягів експорту та імпорту послуг між Україною та Італією за 2005–2012 рр., млн. дол. США

Характерною особливістю розвитку зовнішньої торгівлі послугами України з Італією в 2005-2012 рр. стало продовження тенденції збільшення її обсягів для експорту, крім 2009-2011 рр., та більш-менш стабільною тенденцією у імпорті, крім 2011 року. Показники оцінки зовнішньої торгівлі послугами наведені у таблиці 5.

Таблиця 5

**Показники оцінки зовнішньої торгівлі послугами
України з Італією за 2005-2012 рр., млн. дол. США**

Рік	Зовнішньоторговельний оборот		Сальдо зовнішньої торгівлі		Індекс чистої торгівлі		Коефіцієнт покриття	
	млн. дол. США	% до попереднього року	млн. дол. США	% до попереднього року		% до попереднього року		% до попереднього року
2005	93,6	–	54,6	–	0,6	–	3,8	–
2006	120,7	29,0	64,9	18,9	0,5	-16,7	3,3	-13,2
2007	164,9	36,6	55,5	-14,5	0,3	-40,0	2,0	-39,4
2008	220,4	33,7	111,4	100,7	0,5	66,7	3,0	50,0
2009	169,8	-23,0	73,4	-34,1	0,4	-20,0	2,5	-16,7
2010	162,4	-4,4	92,0	25,3	0,6	50,0	3,6	44,0
2011	181,7	11,9	61,9	-32,7	0,3	-50,0	2,0	-44,4
2012	190,2	4,7	84,4	36,3	0,4	33,3	2,6	30,0

Аналізуючи зовнішньоторговельний оборот, можна зробити висновок, що починаючи з 2005 р. його обсяг зріс з 93,6 млн. дол. США до 190,2 млн. дол. США у 2012 р., 2009-2010 рр. характеризується спадом зовнішньоторговельного обороту. Так, у 2009 р. його обсяг зменшився порівняно з 2008 р. на 23,0%, а у 2010 р. порівняно з 2009 р. – на 4,4%. Сальдо зовнішньої торгівлі є додатним, що свідчить про ефективну для України співпрацю в сфері торгівлі послугами. У 2007 р. спостерігається зменшення значення сальдо порівняно з 2006 р. на 14,5%, у 2009 р. порівняно з 2008 р. – на 32,7% та у 2011 р. порівняно з 2010 р. – на 32,7%, що визвано збільшенням імпорту послуг. Додатне значення індексу чистої торгівлі свідчить про те, що в торгівлі послугами України є нето-експортером, при цьому негативною тенденцією є зменшення цього індексу у 2 рази протягом аналізованого періоду, що свідчить про втрату Україною позицій в експорті. Розраховані коефіцієнти покриття свідчать, що доходи від експорту покривають витрати на імпорт послуг в середньому в 3 рази, однак несприятливою тенденцією розвитку зовнішньоекономічних зв'язків є скорочення значення коефіцієнта покриття протягом 2005-2012 рр., що викликано випереджальним зростанням імпорту над експортом. Так, в середньому щорічно обсяги імпорту зростали на 4,8 млн. дол. США (на 15,3%), а обсяги експорту – на 9,0 млн. дол. США (на 9,2%). Коефіцієнт випередження дорівнює 105,6, тобто зростання обсягів імпорту послуг за період, що аналізується, випереджало зростання обсягів експорту послуг на 5,6%.

Структура експорту та імпорту послуг між Україною та Італією у 2011 р. відображено на рис. 4.

Так, к структурі експорту послуг найбільший обсяг займають транспортні послуги – 67,5 млн. дол. США (55,4%), послуги зв'язку – 32,8 млн. дол. США (26,9%), різні ділові, професійні та технічні послуги – 12,7 млн. дол. США (10,4%), подорожі – 5,0 млн. дол. США (4,1%) та інші ділові послуги – 1,7 млн. дол. США (1,4%). У структурі імпорту перше місце займають різні ділові, професійні та технічні послуги з часткою 31,7%, друге – послуги приватним особам та послуги в галузі культури та відпочинку – 16,1%, третє – транспортні послуги – 13,7%, далі подорожі – 12,0%, державні послуги, які не віднесені до інших категорій – 7,3%, будівельні послуги – 5,9%, послуги зв'язку – 4,8%, страхові послуги – 3,4% та послуги з ремонту – 2,3%.

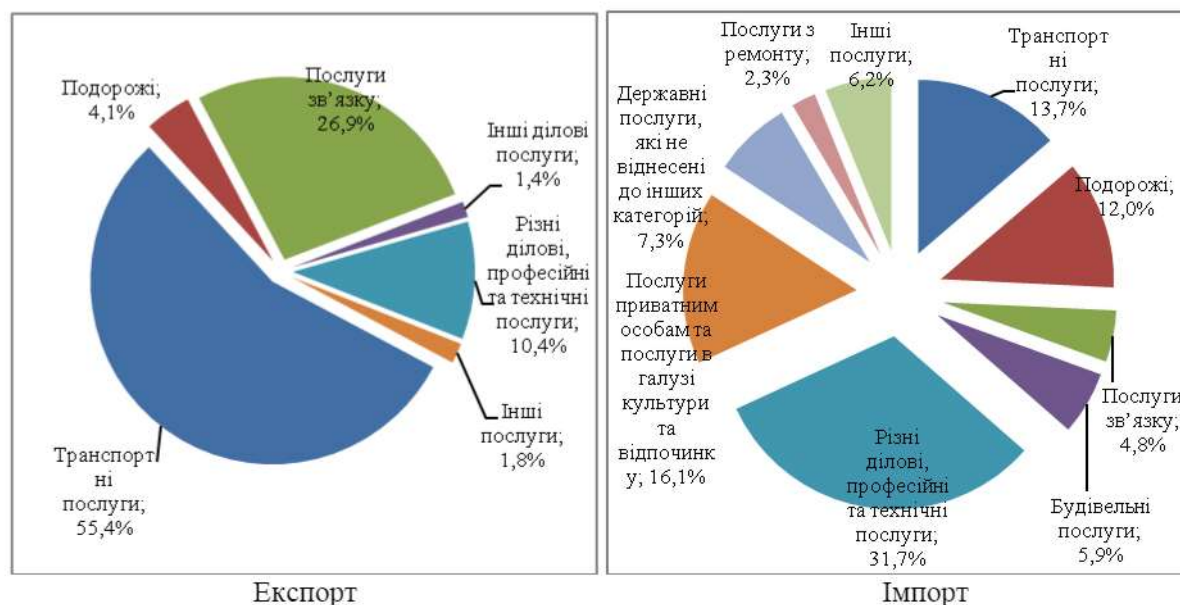

Рис. 4. Структура торгівлі послугами України з Італією (2011 р.)

Динаміка торгівлі всіма видами послуг України до 2011 року характеризується тенденцією зростання, окрім 2009 р. Спостерігається збільшення зовнішньоторговельного обороту комп'ютерних послуг (у 3 рази), інших ділових послуг (у 2,2 рази), страхових послуг (у 1,9 рази), державних послуг (у 1,6 рази), послуг зв'язку (у 1,6 рази) та різних ділових, професійних та технічних послуг (у 1,3 рази).

Збільшилися в структурі експорту у 2011 р. порівняно з 2007 р. такі види послуг: комп'ютерні послуги – 0,5 млн. дол. США (у 6 раз), будівельні послуги на 0,2 млн. дол. США (у 2 рази), інші ділові послуги – 0,8 млн. дол. США (у 1,9 рази), послуги зв'язку – 13,0 млн. дол. США (у 1,7 рази), страхові послуги – 0,1 млн. дол. США (у 1,3 рази) та різні ділові, професійні та технічні послуги на 1,8 млн. дол. США (у 1,2 рази). Протилежну сторону мають фінансові послуги, які зменшилися на 93,6%, послуги з ремонту – на 60,6%, роялті та ліцензійні послуги – на 55,7%, подорожі – на 18,5% та транспортні послуги на 1,2%.

Збільшили споживання та купівлю таких видів послуг: інші ділові послуги на 0,3 млн. дол. США (у 11,6 рази), комп'ютерні послуги – 0,5 млн. дол. США (у 2,3 рази), страхові послуги – 0,7 млн. дол. США (у 2,2 рази), послуги з ремонту – 0,6 млн. дол. США (у 1,8 рази), державні послуги – 1,7 млн. дол. США (у 1,6 рази), різні ділові, професійні та технічні послуги – 5,5 млн. дол. США (у 1,4 рази) та послуги зв'язку – 0,1 млн. дол. США (на 2,6%). Водночас зменшили закупівлю фінансових послуг на 33,5%, транспортні послуги – на 16,9%, послуги приватним особам та послуги в галузі культури та відпочинку – на 13,0%, будівельні послуги – на 11,4%, а також роялті та ліцензійні послуги – на 7,4%.

Показники оцінки структурних зрушень в торгівлі послугами наведені в таблиці 5. Як свідчать проведені розрахунки, предметна структура експорту в середньому за 2007-2012 рр. змінилася на 6%, а імпорту на 4%, що відповідно до значень коефіцієнту Гатева є неістотними змінами. Однак, порівнюючи зміни, можна зазначити, що предметна структура імпорту зазнала більш суттєвих змін, ніж експорту.

Таблиця 5

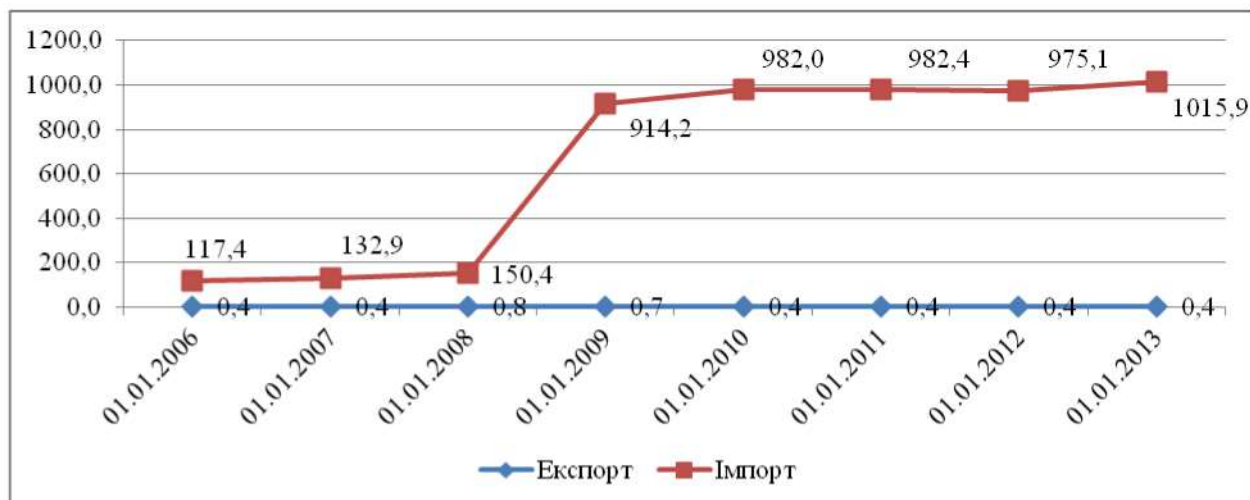
Узагальнюючі показники структурних зрушень в експорті та імпорті послуг

№	Показники	Експорт	Імпорт
1.	Коефіцієнт структурних зрушень	0,06	0,04
2.	Коефіцієнт структурних відхилень К.Гатева	0,13	0,17
3.	Індекс структурних зрушень А. Салаї	0,38	0,29
4.	Критерій В.М. Рябцева	0,09	0,12

Окрім торговельної співпраці, інвестиції є невід'ємною частиною сучасної економіки держави, на сьогодні в Україні успішно працюють підприємства з італійським капіталом, їх приблизно 180, та декілька підприємств з українським капіталом в Італії. Італія у 2012 році займала одинадцяте місце серед країн світу в залученні інвестицій. За обсягом залучених інвестицій серед країн Європи, Італія посідає дев'яте місце, поступаючись Кіпру, Німеччині, Нідерландам, Австрії, Великій Британії, Франції, Швеції та Швейцарії. Це видно з рис. 2.14, який показує обсяг прямих іноземних інвестицій в економіці України серед країн світу, в тому числі і країн ЄС у 2012 році.

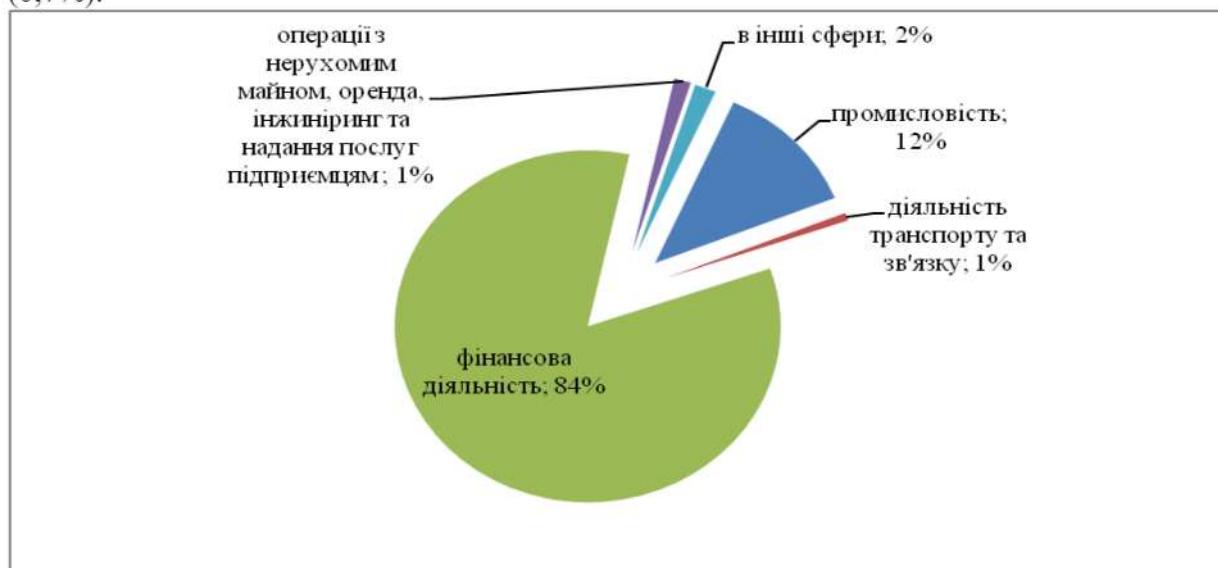
Так, характерною особливістю розвитку зовнішньої інвестиційної діяльності України з Італією в 2005-2012 рр. стало продовження тенденції збільшення обсягів інвестицій з італійської сторони та тенденція стабільності вкладення інвестицій з української сторони (рис. 5). Найбільші обсяги прямих зарубіжних інвестицій спостерігається у 2007 році і складають 0,8 млн. дол. США, що у 2,0 рази більше рівня

2006 р., У 2008 році обсяг прямих іноземних інвестицій збільшився до 914,2 млн. дол. США, що на 507,8% або у 6,1 рази більше рівня 2007 р.

Рис. 5 Динаміка обсягів експорту та імпорту інвестицій між Україною та Італією за 2005–2012 рр., млн. дол. США

Структура прямих іноземних інвестицій з Італії до України відображено на рис. 6. З Італії до України інвестиції вкладаються у такі сфери діяльності, як: фінансова діяльність (83,8%), промисловість (12,3%), операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям (1,4%) та діяльність транспорту та зв'язку (0,7%).

Рис.6 Структура прямих іноземних інвестицій за видами економічної діяльності з Італії до України (2011 р.)

Що стосується інвестицій з України до Італії, то вони спрямовані в промисловість, а саме в переробну промисловість, металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів; торгівлю; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку, а також операцій з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям.

Висновки. Зовнішньоекономічні зв'язки України з Італією характеризуються динамічним розвитком. Італія разом з Німеччиною та Польщею виступає головними зовнішньоторговельними партнерами України. Індекси інтенсивності торгівлі свідчать про важливість Італії як контрагента в торгівлі товарами. В торгівлі як товарами, так і послугами України має додатне зовнішньоторговельне сальдо, обсяги якого мають тенденцію до скорочення. В структурі експорту переважають чорні метали, насіння і плоди олійних рослин, зернові культури, мінеральні палива, шкуру, сіль, сірку, а в імпорті - фармацевтична продукція, електричні машини та меблі.

Торгівля послугами є менш інтенсивною, в експорті переважають транспортні послуги, послуги зв'язку, різні ділові, професійні та технічні послуги; в імпорті - різні ділові, професійні та технічні послуги, послуги приватним особам та послуги в галузі культури та відпочинку, транспортні подорожі та ін.

Італія серед країн ЄС є важливим партнером в інвестиційній сфері та входить у десятку країн з якими Україна розвиває інвестиційні зв'язки. Обсяги інвестицій з Італії до України щорічно зростають, в той час коли інвестиції з України до Італії мають стабільну динаміку. Інвестиційне сальдо є від'ємним, що говорить про перевищення іноземних інвестицій над зарубіжними. Прямі іноземні інвестиції з Італії спрямовані до таких сфер діяльності, як фінанси, промисловість, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям, а також у транспорту діяльність та зв'язок.

Отже, Італія для України є важливим партнером тому повинна й надалі розвивати зовнішньоекономічні зв'язки перш за все у сфері торгівлі товарами та інвестиційної співпраці, що сприятливо впливає на економіку нашої країни. Що стосується послуг, то їх треба розвивати, щоб створювати умови не тільки для вкладення інвестицій з боку Італії, а також використанням новітніх технологій тощо.

Список використаної літератури

1. Державна підтримка українського експорту: [офіційний сайт]. – Режим доступу: www.ukrexpor.tgov.ua
2. Державний комітет статистики: [офіційний сайт]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
3. Істратій Л.Ф. Українсько-італійські відносини (1990 рр.- поч. XXI ст.) та їх роль в становленні незалежної України /Л.Ф. Істратій: [електронний ресурс]. – Режим доступу:
4. Посольство України в Італійській Республіці: [офіційний сайт]. – Режим доступу: www.mfa.gov.ua
5. Саблук В.В. Співробітництво між Україною та Італією у торговельно-економічній сфері: історичні витоки та засадничі параметри сучасності / В.В. Саблук: [електронний ресурс]. – Режим доступу:
6. Співробітництво між Україною та країнами ЄС у 2012 році: [статистичний збірник]. – Київ, 2013. – 243 с.
7. Східне партнерство ЄС: додаткові можливості для євроінтеграції України / за ред. В. Мартинюка; Укр. не залеж. центр політ. дослідж. – К.: Агенство України, 2009. – 84 с.

O.V. Zakharova

EVALUATION OF ECONOMIC COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND ITALY

The article investigates the practical aspects of the implementation of foreign economic relations between Ukraine and Italy. The features and patterns of the development of foreign

trade in goods and services between from Ukraine Italy and specificity of investment cooperation are investigated by the author.

The analysis of the intensity and efficiency of foreign trade in goods and services on the basis of index intensity of trade, net trade and export to import ratio are made.

It was established that during the period that has been analyzed, Ukraine has a positive balance in goods and services, value amounts of trade balance are characterized by a tendency to decrease. Ukraine in cooperation with Italy is a net exporter, but the dynamics of the increase in imports of both goods and services outstrips the growth dynamics of exports, that indicates the loss of Ukrainian positions in bilateral trade.

For comparison the structure of trade in Italy and Ukraine the comparative diversification index of exports (imports) has been calculated and show that Italy exports more diversified and close to the world structure, and Ukraine's exports are different to a greater extent from the world's exports.

The current state and dynamics of changes in the structure of trade in goods and services are analyzed. The use of indicators of structural changes in the time allowed to assess the degree of the significance of changes that happened in the period analyzed. It has been shown that significant changes in the commodity structure of exports and imports in the period of 2007-2012 and the structural changes in exports are more substantial than in imports. The object structure of trade in services has not changed.

Key words: *foreign economic relations, foreign trade, exports, imports, goods, services, trade turnover, balance of foreign trade, investment relations, foreign d*

УДК 339.7 – 338.1

Н.В. Резнікова

РОЛЬ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ПРОДУКУВАННІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ: ПАРАДОКСИ ФІНАНСОВОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ

У статті проаналізовано роль ПІІ в економічному зростанні країн, що розвиваються. Надана критична оцінка впливу ПІІ на продукування структурної й фінансової залежності, зокрема, через чинник внутрішніх інвестицій, промислового виробництва і експортного потенціалу; сприяння розвитку людського капіталу; формування надходжень до бюджету та забезпечення макроекономічної стабілізації.

Постановка проблеми. Парадокси глобалізації породжують нові прояви залежності в контексті пошуку компромісу між добробутом в розумінні нації та ефективністю капіталу інтерпретації тих, хто ним володіє. Р. Лукас [20] ще в дев'яностих роках минулого століття відзначив, що потоки капіталу від індустріальних до країн, що розвиваються, були набагато менше, ніж передбачувані рівні потоків капіталу між країнами з різним співвідношенням праці і капіталу. Протягом першого десятиліття двадцять першого століття лише посилилась тенденція, коли країни з ринком, що формується, сукупно почали здійснювати експорт капіталу в більш багаті промислово розвинені країни, головним чином, у формі накопичення валютних резервів, які в значній мірі інвестувалися в державні облігації останніх. Водночас, такі «потоки капіталу вгору» не надали ніякого помітного негативного впливу на зростання економік, що розвиваються, які передбачають, що брак ресурсів для інвестицій не є ключовою перешкодою для зростання в них.